

DISPUTATIO THEOLOGICA
De
PROVIDENTIA
DEI,

QUAM

Deo Duce atq; auspice,

SUB PRÆSIDIO

Plurimum Reverendi, Praclarissimiq; VIRI,

DN. M. NICOLAI LAUR: NY-

COPENSIS, S. S. Theol: Profess: publici eximij,
Venerandæ Facult. Theolog: p. t. Decani Spectabilis, nec
non Pastoris in Sagu longè meritissimi; Præceptoris,
fautoris & promotoris atatem suspiciendi,

Publicè ventilandam proponit

LAURENTIUS SIGGONIUS

Svecus, S. R. M. tis Stipendiarius

Ad Diem 9. Majj in Auditorio Majori Anno 1656.

A B O Æ,

Excusa à PETRO Hanson/ Acad, Typog.

Admodum Reverendo in Christo Patri ac Domino,

D. M. SAMUELI NIC. ENAN-

DRO, Inclytæ Diœcesios Lincop, Episcopo gravif-
simo, Theologo ac Philosopho Eminentissimo, Patrono suo
reverentèr suspiciendo ac summè devenerando.

N E C N O N

Reverendis pietate, eruditione & experientiâ Clarissimis VIRIS,

Pastoribus, Consistorij Lincop,

ADSESSORIBUS, Gymnasij LECTORIBUS & RE-
CTORIBUS, Patriæ luminibus, columinibusq; desideratissi-
mis; Fautoribus & Promotoribus æternum devenerandis.

Quemadmodum &

VIRIS Reverendis, Clarissimis Atq; humanissimis;

D. M. ARVIDO RYDELIO, Pastori VVester-
vichino vigilantissimo, Fautori & promotori plurimum ho-
norando.

D. M. JACOBO Lindbohm/ Pastori in Gladhammar
Meritissimo, fautori, Præceptoris quondâ summè devenerando.

D. OLAO SUNON: LINCOP. Pastori VVim-
merbyensium dignissimo, fautori & benefactori singularitèr
venerando.

D. PETRO MART: Pastori in Mörlanda fide-
lissimo, Fautori & amico singularitèr colendo.

*Illis Patronis & Mecenatibus observantissimis, jugiq; obsequio
suspiciendis; Fautoribus verò his & Promotoribus hocce
exercitium Academicum in venerationis, observantia
& prout adfectus æternior humiliter & officiose
inscribit offertq;*

Laurent, Siggonius.

De

PROVIDENTIA DEI

Thesis I.

Reator omnium Deus ab opificio à se condito cum non discedat, sicut Architectus absoluto ædificio, abjeclâ omni de eo curâ discedit; Sed omnipotentiâ suâ, illud sine intermissione etiam nûm conservat. Hinc locum de creatione immediatè sequitur locus de providentiâ DEI.

II.

In Theoriâ de *Providentiâ Dei* duo veniunt consideranda, illius videlicet tum *Existentiâ*, tum *Essentiâ*,

III.

Existentiâ Providentiâ Divinâ probatur. 1. Ex Testimonijs Scripturæ, tum. V. tum N. T. ti. Testimonia V. T. Job. 12. v. 9. 10. Psal. 36. v. 7. & seq. Psal. 113. v. 5. Proverb. 16. v. 9. Sap: 6. v. 8. cap. 12. v. 13. & cap: 14. v. 3. Testimonia N. T. Joh: 5. v. 17. Act: 17. v. 24. 25. 26. Coll: 1. v. 17. Heb. 1. v. 3. 1. Pet: 5. v. 7.

IV.

2. Ex admirandâ rerum omnium conservatione, sine quâ mundus ictum oculi Subsistere non posset, si illi Deus regimen suum subtraheret; sed ut omnia ex nihilo creata sunt, ita in nihilum redigerentur, nisi à Deo sustentarentur. Psal. 148. v. 4. Sap: 11. v. 26.

V.

3. Ex operibus Dei singularibus, quorum *alia* concernunt pios, qualia sunt: Conservatio Noë & domesticorum ejus tempore diluvij, Genes: 8. v. 18. Liberatio Lothi ex incendio Sodomorum, Gen. 19. v. 12. Directio venundationis Josephi Gen. 45. v. 5. Moïsis à mari extractio, Exod. 2. v. 5. Protectio Israëlitarum in deserto, Deut: 2. 7. & alia innumera; quibus Deus providam suam atq; paternam curam peculiaritèr suis demonstravit. *Alia* Impios, ut sunt: Destructio mundi antediluvianæ Gen. 7. absorptio Chore, Datan & Abiram, Num. 16. v. 31. Inflamatio Sodomitarum, Gen: 19. Submersio Pharaonis ejusq; exercitus in mari rubro, & alia innumera, quæ Dei regimen abundè demonstrant.

VI.

Essentia providentiæ Divinæ definitione patet, quæ talis esto: Providentia divina est actio omnia scientis & videntis Dei, quâ nullâ intermissione res omnes à se conditas & totius universi cursum paternè conservat, curat, fovet, gubernat, moderatur; bona omnia clemèter promovens, mala verò severè cohibens, & ad bonos fines sapientèr dirigens?

VII.

In hac definitione duo perpendenda veniunt, v. z. Definitum, & Definitio. Circa definitum tria occurrunt notanda:

1. *Etymologia*, quæ Græcis est *πρόνοια* à *πρόνοεω*, latini providentiam dicunt à provideo, hoc est, Prospicio & Procuro, & significat non nudam rerum notitiam, sed & earum paternam curam. Sap: 14. v. 3.

VIII.

2. *Homonymia*. Vox Providentiæ sumitur 1. *μερῶν*,
 Scu

seu partialiter pro opere Dei vel *Interno*, & sic refertur vel ad mentem & significat *πρόγνωσις*, hoc est præcognitionem, quâ Deus omnia in stabili τῶ ὄντι intuetur, novit & præsentissimè videt Act. 2. 23. vel ad voluntatem; & significat curam prospiciendi alicui, Heb. 11. v. 40. Græcè dicitur *πρόθεσις*: Vel *Externo*, & significat actualem providentiam, quâ quis actu curam alicujus habet, eiquè prospicit, Græcè dicitur *διοίκησις*, hoc est; Gubernatio. 2. Ολιχώς, seu totaliter, pro opere Dei *Interno* & *Externo* *Simul*, & tria complectitur, *πρόγνωσις*, *πρόθεσις* & *διοίκησις*.

IX.

3. *Synonymia* complectens vocabula, quibus Sacra pagina utitur ad explicandam & velut in clarâ luce ponendam Dei providentiam, cujusmodi sunt: 1. *Visio* Gen. 22. v. 8. 2. *Præscientia*, Act. 2. v. 23. 3. *Propositum* & *Decretum* Act. 4. v. 28. 4. *Beneplacitum* & *Consilium* voluntatis Dei, Act. 1. c. 5. *Manus* & *Potentia* Dei Act. 4. v. 28. Quibus vocabulis *Synechdochi* κῶς tota providentiæ actio intelligitur. 6. *Dominium* Cæli & terræ, Act. 17. v. 24. 7. *Omnium Rerum sustentatio* ibid. v. 28. 8. *Rerum omnium Conservatio* Coll. 1. v. 17: 9. *Gestatio*, Heb. 1. v. 3. 10. *Ordinatio*, Psal. 119. v. 91. 11. *Cura*; 1. Pet. 5. v. 7. 12. *Administratio*, Sap. 8. v. 1. 13. *Gubernatio*. Sap. 14. v. 3.

X.

Definitio resolvitur in Genus & Differentiam. *Genus* Definitionis est actio, divina enim providentia, in suâ significatione *Tres* includit Actus: Quorum *Primus* est *πρόγνωσις*, seu præscientia rerum. Ad providentiam enim Dei pertinet, quod omnia quæ in mundo sunt & fiunt intueatur, cognoscat & intelligat, cum ignoti nulla sit cura.

XI.

Secundus actus Providentiæ Divinæ est *πρόθεσις*.

propositum, seu decretum & voluntas prospiciendi rebus omnibus. Omnis namq; voluntariæ actionis principium est voluntas, Eph. 1. v. 11. Act. 15. v. 18. Ac providi est non solum habere notitiam, sed etiam voluntatem prospiciendi rerum necessitatibus. Estq; hæc *ὑπόθεσις* Dei vel *Generalis*, ad omnes creaturas sese extendens. Decrevit enim Deus ab æterno creaturas, creando producere, creatasq; conservare ac gubernare; Vel *Specialis*, solos homines concernens, eosq; vel *Omnes*; quos Deus ab æterno in seipso statuit & proposuit in Adamo perituros in Christo restaurare, sibiq; reconciliare, & per media ordinaria salvare, Eph. 1. v. 9. & 10. Vel solos *Credentes*, quos placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere, 1. Cor. 1. v. 21.

XII.

Duo actus priores sunt æterni, qui sequitur *Tertius* illorum actuum Executio est Temporalis & æterna, diciturq; *διοικησις* seu administratio, quæ in actuali omnium rerum sustentatione & gubernatione consistit. Sunt igitur *διοικησις* duo actus, conservatio, seu sustentatio & gubernatio. XIII.

Conservatio est actio Dei, quâ ipse totum mundum & omnes creaturas, quæ in eo sunt potenti suo verbo conservat & sustentat, Heb. 1. v. 3. Coll. 1. v. 17. Act. 17. v. 28. Versatur autem hæc conservatio Dei tum circa creaturarum substantias & essentias, tum vires & facultates, nè deficient. Nam Deus non modò singulis creaturis vires suas naturales in primævâ creatione indidit, sed etiam ita occupatur circa res conditas & sufficientib; virib; instructas, ut exserere & exercere eas non possint, nisi quatenus Præsenti Dei manu moventur & diriguntur, Exemplo ut illustremus: Sol initio à Deo est conditus, ut moveatur
ab

ab ortu in occasum, & singulis diebus oriatur & occidat, & motu illo suo Quatvor Anni tempora constituat, & hic motus est soli naturalis & tamen planis verbis dicit Christus; Patrem suum cælestem esse eum, qui fecit Solem exoriri super bonos & malos, Math. 5. v. 45. Et David Psal. 74. v. 16. Undè manifestum evadit omnes creaturas tam quoad essentiam, quàm quoad proprietates & agendi vires à D E O conservari.

XIV.

Gubernatio est actio Dei, quâ ipse pro bonâ, liberâ ac justâ suâ voluntate creaturarum motus & actiones moderatur, dirigit ad certum finem, & aliquandò inhibet, impeditq; ut omnia tendant ad nominis Divini gloriam atq; laudem, hominumq; salutem, Act: 17. v. 28. Prov. 20. v. 24. Psal. 33. v. 10.

XV.

Hæc de genere definitionis: Differentia sumpta est à causâ efficiente, objecto, modo agendi & fine. *Causa Efficiens* providentiæ eadem est, quæ creationis sc. Deus Trinus, Pater, filius & Spiritus Sanctus. Omnia namquè pater per filium in Spiritu S. in mundo conservat & gubernat; Quod probatur 1. *Scriptura Testimonijs* tum *Generalibus* totam Trinitatem respicientibus, Psal. 113. v. 5. Act. 17. v. 28. tum *Specialibus* singulas personas indigentibus. Sic Providentia tribuitur, 1. Deo Patri, Sap: 14. v. 3. 2. Deo filio, Coll: 1. v. 17. Heb, 1. v. 3. 3. Deo Spiritui Sancto, Job: 33. v. 4, Sap: 1. v. 7.

XVI.

2. *Rationibus*, quia 1. ad Providentiam Divinam requiritur omniscientia, omnipræsentia, summa Sapientia & benevolentia. Atq; ista non nisi soli Deo con-

veni-

veniunt. 2. Esse & conservari eidem auctori, eidem-
què principio accepta feruntur.

XVII.

De *Objecto* Providentiæ divinæ alia est aliorum sen-
tentia. Referunt Clemens Cyrillus & Augustinus fuis-
se quosdam, qui putaverunt sublimes quidem mundi
partes à Deo gubernari; Inferiores verò casibus potius
& fortuitis motibus agitari. Horum è numero fuit O-
vidius iniquens Lib. 2. *tristium*;

Utq; Deos, cœlumq; simul sublime tuenti

Non vacat exiguis rebus adesse Jovi.

Hieronymus commentario suo in Cap: 1. Habacuci, Spe-
ciale singulorum animaleulorum curam divinæ sub-
trahit providentiæ, ratus, quod fatui adulatores Dei sint,
qui vilia ista animalia Deo curæ esse contendunt. Est
autem Providentiæ divinæ objectum vel generale vel
speciale.

XVIII.

Generale Objectum est mundus universus, & singula
quæ in mundo sunt, aut fiunt, tàm parva quàm magna.
Occupatur enim Providentia divina non solum circa na-
turas cælestes & incorruptibiles, sed etiam sublunares;
non solum circa rerum species, sed etiam singula indivi-
dua; Imò non solum circa rerum Naturas, sed etiam ear-
um vires, operationes & effecta: omnia itaq; & singu-
la in mundo sive sint bona & honesta, sive mala & tur-
pia, omnia divini Numinis gubernationi subsunt, Hebr:
1. v. 3. Coll: 1. v. 17.

XIX.

Objectum providentiæ divinæ *Speciale* sunt Creaturæ vel
Incorporeæ, ut Angeli; Vel *Corporeæ* ut reliquæ creaturæ,
quarum aliæ sunt *Inanimatæ*, aliæ animatæ. Creaturæ
Inanimatæ sunt 1. Cælum, Psal: 19. v. 1. 2. Terra, Psal: 104.
v. 5. 3. Mare, Psal. 104. v. 6. 9. 4. Sol, Psal, 19. v. 5, 6.

5. Lu

5. Luna Psal: 136. v. 7. & seq. 6. Stellæ Psal: 147. v. 4.
7. Nubes & pluvia Psal: 147. v. 8.

XX.

Creaturæ Animata sunt vel sensu *Carentes*, ut plantæ
Matth. 6. v. 19. 1. Cor. 15. v. 36. vel *Sentientes*, eaq; vel *Irra-
tionales*: ut Bruta, quorum planè paternam & clementem
Deus curam agit, eisq; pabulum suum in tempore op-
portuno suppeditat. Job. 39. v. 3. Psal. 147. v. 9. Math: 10.
v. 29. vel *Rationales*: ut homines, præsertim a. pii & fideles,
quorum vitam, incolumitatem & salutem tam Tempo-
ralem, quàm æternam, paterno planè modo Deus cæle-
stis Pater sollicitè curat, Deut: 32. v. 9. Psal. 91. v. 11. 1. Tim:
4. v. 10.

XXI.

Hæc de objecto; succedit *Modus agendi Providentiæ*
Divinæ; qui dispescitur 1. in *Ordinarium* & *Extraordi-
narium*. *Modus ordinarius* est, quando Deus circa res ita
versatur Providentiâ suâ, ut divinus concursus & actio at-
temperetur quasi rerum conditarum naturis. Huc re-
ferenda sunt opera Dei, quæ fiunt ministerio. 1. *Causa-
rum naturalium*, quæ non minùs Deo adscribuntur, quã
si immediatâ Dei actione producta essent. Job. 10. v. 8.
Psal. 139. v. 5. 2. *Angelorum*, qui providentis & suos pa-
ternâ sollicitudine curantis Dei mandata capeffentes, jus-
sa fidelissimè omnia exsequuntur, Psal. 91. v. 11. Hinc ap-
pellantur *Ministri Dei*, Psal: 104. v. 4. Heb. 1. v. 14. Item *Vi-
giles*, Dan. 4. v. 10. quòd ad agnoscendam, prædi-
candam & exsequendam Domini voluntatem diligen-
tissimè excubias agant. 3. *Piorum & Sanctorum Hominum*,
Psal. 77. v. 21, Joh. 16. v. 8.

XXII.

Modus Extraordinarius est, quando Deus circa quasdam
res sive efficiendas, sive impediendas absolutâ quâdam

& planè omnipotenti suâ potentiâ ita versatur, ut consuetus naturæ ordo immutetur. Atq; hoc modo aliquandò agit immediatè & sine medijs. Sic solis cursum ipse Deus immediate stitit, Josuæ 10. v. 13. 2. Reg. 20. v. 10. Exod: 10. v. 22. Aliquandò utitur medijs, sed extraordinariis & præternaturalibus. Sic Deus per corvos voraces pavit Eliam 1. Reg. 17. v. 6. Ex maxillâ asini aridâ potavit Samsonem, Jud: 15. v. 19. Sustentavit Israëlitas per Manna in deserto, Exod: 16. v. 14.

XXIII.

2. In Generalem & Specialem. *Generalis* est, qui in genere omnes creaturas Divinæ Providentiæ subjectas concernit, Sap: 14. v. 15. Col: 1. v. 17. Heb: 1. v. 3. Modus providentiæ divinæ *Specialis*, qui circa singularum creaturarum & cum primis hominum sustentationem & gubernationem versatur, duo potissimum respicit, hominum vitam, tum actiones. *Vitam* hominis Deus sollicitè curat. I. *Ratione ortus*, sive *Ingressus*, idq; tribus modis 1. *Quoad Hominis Conceptionem*, Act: 17. v. 25. 2. *Quoad mirandam Fœtus in utero Materno Formationem*, Job. 10. v. 3. 8. & seq; 3. *Quoad Hominis Nativitatem*, sive ejus ex utero *Eductionem*, Job. 10. v. 18. Psal. 22. v. 10. Psal: 71. v. 6.

XXIV.

II. *Ratione Progressus* & totius vitæ cursus, quem Deus non solum in genere dirigit, Deut: 30. v. 20, sed etiam in Specie omnes vitæ nostræ gradus, utpotè Infantiam nostram: psal: 22, v: 10: 11: Juventutem, psal: 71, v: 5, ipsam deniq; Senectutem, Psal: 71. v. 9. 18. III. *Ratione Egressus & Exitus*, circa quem Divina Providentia ita versatur, ut cuiq; homini certum vitæ terminum constituat & determinet, Job. 14. v. 5.

XXV.

Actiones hominum non sunt unius generis: quædam enim

enim sunt bonæ, quædam malæ. Circa utraq; providen-
tia divina occupatur, sed magno & valdè cum notabili
discrimine. Inter *Bonas* rursus aliæ sunt *Civiliter* bo-
næ, circa res externas occupatæ; aliæ *Spiritualiter* & ad
Christianismi rationes pertinentes. In *Actionibus Ci-
viliter* bonis ita concurrunt divina providentia, ut non so-
lùm sustentet naturam agentem, ac vires agendi largia-
tur, sed etiam actiones præcipiat, 1. Tim: 6. v. 18, probet,
Psal. 147, v. 11. ac juvet, Rom. 8, v. 26. Interdum ad illas
peculiariter etiam homines non renatos excitat atq; præ-
ter intentionem illorum, à quibus fiunt, ad fines utiles
transferat, Ut quod Uxor Pilati monet maritum, nè quam
injustam vim faciat Jesu Nazareno, & alia multa quæ
etiam à Personis Ethnicis rectè facta leguntur.

XXVI.

Actiones verò Spiritualiter Bonas ita præcipit ac pro-
bat Deus, ut per Spiritum S. eas ipse efficiat ac operetur.
Cum aliàs sine peculiari Spiritus S. motu ex nobis, tanquã
ex nobis, idonei non simus aliquid cogitare, nè dùm face-
re, 2. Cor. 3, v. 5. Phil: 2, v. 13. Has sicut & illas donis &
præmiis tandem singularibus exornat, 1. Tim: 4, v. 8.

XXVII.

Malas Actiones, seu Peccata hominum quod spectat, te-
nendum Deum circa easdem & generali & speciali actio-
ne versari. In Genere circa peccata occupatur. 1. *Præ-
sciendo*, ita ut antequàm eveniant, prævideat & certò co-
gnoscat, Syr: 23. v. 28, & cap: 39. v; 24. 2. *Naturam Sustens-
tando, Motumq; Largiendo*, Act, 17, v. 28. Accuratè hic est
distingvendũ inter ipsam Actionem & Actionis vitium.
Actio, quæ talis, peccatum non est, aliàs omnes actiones es-
sent peccata; Sed *Vitium & ἀραξία* actioni adhærens.
Actio ipsa est à causâ non solùm particulari, sed etiam, us

universalis, videlicet Deo: vitium verò, seu *αὐτοῦ* à causâ particulari tantum, videlicet Satanâ & hominis voluntate à Deo aversâ ortum trahit.

XXVIII.

In *Specie* circa vitiosas hominum actiones occupatur, 1. *Improbando* ac *Detestando*, Psal. 5. v. 5. 2. *Severissimis legibus Prohibendo*, Exod. 20. v. 2. & seq. 3. *Permittendo*, Act. 14. v. 16. Deus permittit gentes ingredi vijs suis. Ubi notandum, permissionem hanc non denotare facti licentiam, sed tolerantiam. Undè permittere hoc loco non est approbare & velle, sed non impedire ob finem utilem, quem novit Deus ex illis elicere. 4. *Peccatorem Deferendo*. Quando enim homo resistit Spiritui S. & ruit in scelera, tum Deus gratiâ suâ talem hominem deserit, vel concessam subtrahit. Sic postquàm Saul projecisset verbum Jehovah, 1. Sam. 15. v. 16. recessit Spiritus Jehovah ab eo, 1. Sam. 16. v. 14. 5. *Satanæ Tradendo*, quos enim deserit Deus, eos Diabolus suscipit, Joh. 13. v. 27. 6. *Metas Praefiniendo*. Sæpè enim in medio impietatis ac scelerum cursu Metas objicit impijs, Esa. 8. v. 10. 7. *Bonum ex illis Eliciendo*. Deus enim pro infinitâ Scientiâ, Sapientiâ & bonitate suâ peccata ad bonum & salutarem finem præter & contra Satanæ ac peccantium intentionem dirigit. Sic venditionem Josephi à fratribus factâ direxit Deus ad bonum finem, ut inserviret gloriæ ipsius, quæ illustis fuit in mirabili exaltatione Josephi, familiæ Jacobi, totiusq; Ecclesiæ conservatione Gen. 50. v. 20.

XXIX.

Finis sive *Fructus* providentiæ divinæ est, reducere omnia etiam gravissima quæq; peccata ad Dei gloriam & piorum salutem, undè patet finem providentiæ divinæ esse duplicem, *Præmarium* & *Secundarium*.

XXX.

Finis Primarius est nominis divini gloria, qui consistit in agnitione, 1. *Sapientia Divina*, quæ ex sapienti & prudenti ordinatione conspicitur. Deus enim omnia ordinat, Sap. 12. v. 13. & 15. 2. *Potentia*, quia quæcunq; Deus vult facere, illa potest facere & facit, Psal: 115. v. 3. 3. *Bonitatis & Misericordiae*, omnia enim in mundo dirigit in bonum finem, ut ipse optimus agnoscat, Psal. 145. v. 9.

XXXI.

Finis Secundarius est vel *Subordinatus*, ut Salus hominũ temporalis, Gen: 50. v. 20. vel *Ultimatus*, qui est salus æterna. Rom: 8. v. 28.

Q U Æ S T I O N E S.

1. *Quid sit præscientia Dei?* Resp. Est notitia Dei æterna, quã omnia in perpetuo, stabili & immutabili & vñ vñ, uno simplici actu simul aspicit & intuetur, Syr: 23. v. 29. Heb. 4. v. 13. Hinc Damasceno præscientia Dei est præsens visionis scientia.

2. *Quotuplex sit præscientia Dei?* Resp. Triplex. Generalis, Specialis & Singularis. *Illæ* est Simplex rerum omnium tam malarũ, quàm bonarum notitia, Job. 34. v. 21. *Istæ* notat prænotionem fidei in Christum, & ad solos fideles, sive electos Dei filios refertur, quos Deus cum *evdokia* quãdam & approbatione novit, Rom. 8. v. 29. *Hæc* de solo Christo ejusq; merito prædicatur, Act. 2. v. 23. Hunc definito consilio præscientiã Dei traditum cum accepissetis, per manus iniquorum crucifixum interemistis, 1. Petr: 1. v. 20. Redempti estis pretioso sanguine Christi, præsciti ante mundi constitutionem.

3. *Quomodo præscientia differat à scientiã, Providentiã & præ-*

destinatione? Res. Differunt 1. Scientia & Præscientia; Scientia est rerum præteritarum & præsentium; Præscientia v. est rerū futurarū. 2. Præscientia & providentia, 1. Præscientia refertur tantum ad intellectum; Providentia vero ad intellectum & voluntatem. 2. Præscientia Dei per se & solitariè intellecta non causam rerum præcitarum, sed notitiam in mente Dei designat; Providentia verò actionem denotat Dei, quā sua in mundo opera potenter & efficaciter administrat; Diaboli autem operibus limites figit, eaq; suis certis finibus ordinat atq; determinat. 3. Præscientia & Prædestinatio. 1. Præscientia & bona novit & mala; Prædestinatio autem Dei semper in bono est. 2. Præscientia potest esse sine prædestinatione; prædestinatio autem sine præscientiā esse non potest.

4. *An præscientia Deo propriè tribuatur?* R. Minimè sed κατ' ἀνθρώπων ἀδελφῶν. Nam Deo extra temporis respectum æternitatem habitanti nihil præteritum est, nihil futurum, sed præsentia simul omnia. Quare res omnes ita sibi habet præsentissimas, ut neq; futura velut é longinquo prævideat, neq; per ἀνάμνησιν in memoriam revocet præterita, Psal. 90. v. 4.

5. *Qualis sit Præscientia Dei?* R. Non est incerta, fallibilis & mutabilis; sed certa, infallibilis & immutabilis. Absit enim, ut Deus fallatur in suā præscientiā: Sic enim Deus non esset Deus, id est, non esset Deus omniscius, eiq; omnes rerum eventus non essent perspecti. Falli igitur nullo modo potest Dei præscientia, siquidem novit incommutabiliter omnia, quæ futura sunt; imò ut præsentissima intuetur, Num. 23. v. 19. 1. Sam. 15. v. 29.

6. *An Præscientia Dei rebus præcitis inevitabile necessitatem imponat?* Resp. Nullo modo. Nam res

Præcitate non dependent à præscientiâ Dei, sed præscientiâ Dei à rebus præcitis, quæ si aliter futuræ essent, aliter etiam Deus prævidisset, & quidem certò & infallibiliter; quia Deus intuetur omnia non tanquam futura, sed tanquam præsentia. Hoc ut planius evadat, distingvendum est inter Objecta præscientiæ divinæ. Quædam enim sunt in solius Dei arbitrio potestatequè posita, quæ & prævidet &, ut fiant, decernit, cujusmodi sunt: Missio filii in carnem: resurrectio mortuorum, & alia multa, quæ necessariò eveniunt, non tam respectu præscientiæ Dei, quàm annexi decreti. Quædam verò dependent à causis Secundis vel naturalibus, ut res naturales; aut ab arbitrio voluntatis humanæ, ut actiones hominum, quæ non ex prævisione Dei, sed ex suis dependent causis; quibus accidit, quod prævideantur. Id quod simili declarari potest. Sicut Astrologus prævidit eclipsin lunæ venturam, quam tamen prævisione suâ non facit; Ita etiam Deus res omnes prævidet, quarum tamen causa illa Dei prævisio non est. Quinimò Deus prævidet malas hominum actiones, à quibus maximo-perè abhorret, juxta Aphorismum Davidis aureolum, Psal. 5. v. 5. Ideoq; secundum justitiæ suæ dictamen punit eas pænis temporalibus &, nisi agatur pænitentia, etiam æternis. Immutabilis proinde Dei præscientia, quâ talis, nec omnem ex rebus contingentiam & agendi libertatem tollit, nec absolutam rebus futuris necessitatem infert.

7. *An terminus vite humane sit fatalis & necessarius?* R. 1: Distingt: inter ipsam mortem & horam, atquè mortis Genus. *Mors* ipsa, licet respectu primævæ creationis & status primævi fuerit contingens, hoc est, in liberâ hominis voluntate posita; relictus enim erat homo in manu consilij sui, ut vel vitam, vel mortem eligeret, Eccles: 15. v. 15. post lapsum tamen desijt esse contingens &

evasisit necessaria, planeque inevitabilis, *Necessitate* videlicet *Consequentia*, ob antegressam causam, videlicet peccatum & comminationem divinam, Heb. 9. v. 27. *Horam* & *Genus Mortis* unicuique; *Deus Constituit* non ex absoluto & causas secundas omnes excludente decreto; sed respiciendo, partim ad causarum naturalium activitatem, complexionisque varietatem; Partim ad voluntatis humanae libertatem; Partim ad obedientiam & inobedientiam hominum erga Deum; Partim ad salutem & damnum electorum, quam ob causam Deus ex hac vita nonnunquam avocatur, Sap: 4. v. 11. 2. Distingvendum inter constitutionem terminorum vitæ consideratam vel *Respectu Divinae Ordinationis* atque *Providentia*, & sic termini humanæ vitæ præteriri nequeunt anticipando vel differendo, quia providentia Dei est infallibilis. Deus enim omnia ab æterno præcognovit, & prout in tempore fiunt, ita etiam à Deo prævisa sunt; Vel *Respectu Causarum Secundarum* tum *Naturalium* tum *Voluntariarum*, & sic termini vitæ non sunt ita fatales & absolutè necessarij, ut juxta causarum Secundarum varietatem prolongari vel abbreviari non possint. Quod exempla hominum maleficorum luculentè demonstrant, qui tempore eo, quo naturaliter adhuc valent, strangulantur, percuntur gladio, subiguntur in rotam & alijs supplicijs ex terminantur.

Hæc pro instituti ratione de sublimi Providentiæ divinæ consideratione dicta sufficiant.

